

agenda

11 – 15 juni

Chapel Hill, North Carolina USA
Joint Conference on Digital Libraries: Opening Information Horizons
 ACM/IEEE-CS
 The Joint Conference on Digital Libraries is a major international forum focusing on digital libraries and associated technical, practical, and social issues.
www.jcdl2006.org/

16 juni – 11:00 uur

Koninklijke Bibliotheek, Prins Willem-Alexanderhof 5, Den Haag
Algemene Ledenvergadering van de Vereniging voor Geschiedenis & Informatica
 Let op: in een brief aan de leden van de VGI is eerder gemeld dat de ALV op vrijdag 23 juni zou zijn. Dit is dus niet juist. www.vgi-online.org

16 juni – 13:00 uur

Koninklijke Bibliotheek, Prins Willem-Alexanderhof 5, Den Haag
Studiemiddag 'Toepassingen van nieuwe technologie binnen onderwijs en cultuur'
 Vereniging voor Geschiedenis en Informatica
 Allerlei informatie is tegenwoordig via mobiele telefoon, PDA of laptop te ontvangen. Tijdens deze studiemiddag wordt ingegaan op de vraag of deze toepassingen ook in het onderwijs en de erfgoedsector gebruikt kunnen worden.
www.vgi-online.org

21 – 22 juni

Salzburg, Oostenrijk
An Expedition to European Digital Cultural Heritage: Collecting, Connecting and Conserving
 Federal Ministry for Education, Research and Culture in the scope of the Austrian EU Presidency.
 The conference starts from the practical challenges at collecting, connecting and digitally conserving cultural treasures and scientific information, and invites for an expedition to the vision of a common European digital cultural heritage space.
<http://dhc2006.salzburgresearch.at/>

26 juni – 28 augustus

Ann Arbor, Michigan USA
ICPSR Summer School in Quantitative Methods of Social Research
 Inter-university Consortium for Political and Social Research
 A comprehensive, integrated program of studies in research design, statistics, data analysis, and social science methodology. www.icpsr.umich.edu/training/summer/index.html

29 juni – 1 juli

Londen, Engeland, King's College
CLiP 2006: Literatures, Languages and Cultural Heritage in a digital world
 Centre for Computing in the Humanities
 Conferentie over *humanities computing* met een sterke focus op literatuur. Onderwerpen zijn tekstanalyse, tekstcodering en digitale publicatie. Bijzondere aandacht voor kwesties van meertaligheid en een multiculturele context in de presentatie van cultureel erfgoed.
www.cch.kcl.ac.uk/clip2006/

5 – 9 juli

Parijs, Frankrijk, Sorbonne
Digital Humanities 2006
 Association for Literary and Linguistic Computing and Association for Computers and the Humanities
 Jaarlijkse conferentie voor het vakgebied van *humanities computing*, onder meer over computer-gebaseerd onderzoek in letterkundige, historische en culturele studies, de culturele impact van nieuwe media en *humanities computing* in het academisch curriculum. www.allcach2006.colloques.paris-sorbonne.fr/

12 – 14 juli

Colchester, Engeland
Methodology of Longitudinal Surveys (MOLS 2006)
 UK Longitudinal Studies Centre at the University of Essex & International Association of Survey Statisticians
 MOLS 2006 promises to be a memorable event for anyone involved in the design, implementation or analysis of longitudinal surveys. www.iser.essex.ac.uk/ulsc/mols2006/

Workshop: data van levenslopen beter toegankelijk

Datasets met levenslopen zijn vanwege hun longitudinale karakter vaak moeilijk te analyseren. Daardoor worden ze minder benut dan hun inhoudelijke rijkdom zou rechtvaardigen. Om hier wat aan te doen organiseerde de Historische Steekproef Nederlandse bevolking (HSN) op 21 maart een workshop 'Disseminating and analyzing longitudinal historical data'.

Ruim dertig onderzoekers en database-beheerders uit de hele wereld kwamen bij elkaar op het Internationaal Instituut voor Sociale Geschiedenis. Ter plaatse werden ook de resultaten gepresenteerd van een enquête onder achttien verschillende databases met levenslopen (<http://historicaldemography.net>).

Het historisch onderzoek beschikt over steeds meer publieke databases met gegevens over levenslopen. Sommige bestaan al lang zoals de Demographic Database in Umeå, de genealogische database in Utah en de databases van Québec in Canada die de gehele bevolking beschrijven vanaf 1650. Anderen zijn betrekkelijk recent zoals de HSN. Ook in

landen als Japan, China en Australië worden dit soort databases aangelegd. Nagenoeg alle databases staan open voor alle onderzoekers, maar ze worden vooral gebruikt door onderzoekers die aan de behorende instelling zijn verbonden. Dat komt vooral door hun complexiteit.

Die wordt weer veroorzaakt doordat kenmerken van personen in de loop van de tijd veranderen, en daarmee de onderlinge relaties. Bovendien komen en gaan er mensen uit de database. Elk gegeven moet daarom worden gedateerd en vaak ontbreken in historische bronnen weer de dateringen. Huishoudens veranderen in de loop van de tijd van samenstelling, wat de vraag oproept wat we eigenlijk onder een huishouden kunnen verstaan: wanneer begint het, wanneer eindigt het? En hoe moeten we veranderende relaties definiëren en reconstrueren?

In de eerste sessie kwamen de bouwers aan het woord over de voors en tegens van een rechtstreekse openbare terbeschikkingstelling, zonder tussenkomst van de databaseadministrator. De tweede sessie

Brabants gezinsleven anno 1914

richtte zich op de potentiële gebruikers van de databases in biomedisch onderzoek. De derde sessie besprak levenslopen die uit niet-longitudinale bronnen worden gereconstrueerd zoals door het koppelen van volkstellingen en registers van de burgerlijke stand. In de laatste sessie kwam de 'Grote kwestie' aan de orde: Hoe maken we longitudinale databases gemakkelijker in het gebruik? De vraag stond hier centraal hoe er een

gemeenschappelijke tussenstructuur kan worden gebouwd waaraan alle databases kunnen voldoen en die gemeenschappelijke software voor de bouw van datasets mogelijk maakt. De bouw van gemeenschappelijke standaarden moet het mogelijk maken zonder veel extra moeite vergelijkend onderzoek te doen met levensloopgegevens uit verschillende tijden en plaatsen. (L. van Wissen)

www.iisg.nl/~hsn/news/workshop2006.php

Games en geschiedenis: educatie of entertainment?

Entertainment is nog steeds moeilijk te combineren met educatieve waarde, bleek op een studiedag over games en geschiedenis die de Vereniging voor Geschiedenis en Informatica (VGI) en de Stichting voor de Nederlandse Archeologie (SNA) op 31 maart in Leiden organiseerden.

Veel facetten kwamen aan bod van het verschijnsel gaming, dat niet meer alleen kleine jongens aangaat zoals inleider Luuk Schreven (NIWI) onderstreepte. De gamer is gemiddeld dertig jaar en vaker een vrouw boven de achttien dan een jongen tussen de zes en zeventien jaar. Onder de kinderen zijn vooral jongens geïnteresseerd in schiet- en strategie spellen; meisjes gaan meer voor puzzel spellen en ruilen rond de leeftijd van veertien jaar computerspellen in voor gsm of MSN, betoogde Connie Veugen, verbonden aan de Vrije Universiteit. Wie computerspellen in het onderwijs wil gebruiken zal hiermee rekening moeten houden.

Sander van Dorst, historicus en nu programmeur bij IBM, lichtte het commerciële spel *Rome: Total War* door, dat zich afspeelt in het Romeinse Rijk tussen 270 voor en 14 na Christus. Realistisch is *Rome* allerminst, oordeelde hij. Zo figureert Keizer Vespasianus in het spel, die pas in 69 na Christus aan de macht kwam. Ook kledij en wapening van de soldaten is historisch onjuist. De makers van de games willen voldoen aan het Hollywoodiaanse beeld van de Romeinse perio-

de bestaat. Alles samengevat brengt het spel volgens van Dorst de speler niets bij. Het is een spektakelstuk en geen simulatie.

Archeoloog Jeroen van der Vliet hielp met de vertaling van het Zweedse spel *Schatten en scherven* over archeologische opgravingen. Ook hier is een aantal fictieve elementen in het spel gebracht, zoals een C14-dateringsmachine die helemaal niet met de werkelijkheid overeen komt. 'Niet erg', vindt van der

Vliet. Het is het idee dat telt: het gaat erom dat je de spelers bijbrengt dat er zoiets bestaat als C14-datering. Ian Howe, werkzaam bij het in Nederland gevestigde Guerilla Games, werkte mee aan onder meer *B-17 Flying Fortress: The Mighty 8th*, een WW2-flightsimulator. Daarvoor gebruikte hij zeven bronsoorten, elk met hun voor- en nadelen. Belangrijk is dat je elk feit dat je tegenkomt, dubbel controleert, aldus Howe. De makers hebben ook hier gekozen

voor amusement met een vleugje authenticiteit.

Historische spellen zijn nog lang niet als historisch betrouwbaar te beschouwen, was de conclusie. Toch hebben ze de speler wel iets te bieden. Als kind zijn we allemaal wel eens naar de bibliotheek gelopen na het zien van een al dan niet historisch correcte ridderfilm. Waarom zouden spellen niet hetzelfde effect kunnen bereiken?
 (Vincent-D. de Clercq)

Berlin 4 Open Access: van belofte naar praktijk

In de drie jaar na de Berlin Declaration heeft Open Access voet aan de grond gekregen en is de scope verbreed. Dat bleek op de derde follow-up bijeenkomst die van 29 tot en met 31 maart in Berlijn werd gehouden.

De *Berlin Declaration on Open Access to Knowledge in the Sciences and Humanities* (oktober 2003) roept onderzoekers op om hun wetenschappelijk materiaal vrijelijk beschikbaar te stellen via repositories op internet: niet alleen artikelen maar ook onderzoeksdata en andere informatie. Onder voorwaarde van auteursvermelding moeten deze kunnen worden geraadpleegd, verspreid en hergebruikt. Minder kosten en auteursrechtelijke beperkingen zijn het gevolg voor gebruikers; een groter lezerspubliek en een grotere impact van het eigen werk voor de auteurs.

De teneur van Berlin 4 is dat de Open Access beweging voet aan de grond heeft gekregen en dat de scope ervan in toenemende mate wordt

verbreed. Steeds meer wetenschappelijke instituten onderschrijven het principe. In Nederland hebben de KNAW, NWO, de stichting SURF en tenminste zes universiteiten de *Declaration* ondertekend. Mede door middel van het door SURF gecoördineerde *Digital Academic Repositories (DARE)* programma wordt hier actief gewerkt aan een netwerk van kwalitatief hoogwaardige repositories.

Ook politiek is er een groeiende internationale bewustwording. Open Access staat bij veel landen en de Europese Commissie op de politieke agenda. De Commissie heeft recentelijk een subsidie gegeven aan het DRIVER project voor een Europees netwerk van wetenschappelijke repositories. Grote fondsenverstrekkers nemen bij de toekenning

van onderzoeksvoorstellen steeds vaker de bepaling op dat de wetenschappelijke output vrij toegankelijk en beschikbaar voor hergebruik gemaakt moet worden.

Open Access verbreedt zich ook van wetenschappelijke publicaties naar de data, en buiten het wetenschappelijke domein. Het Internet maakt het mogelijk om onderzoeksresultaten direct te koppelen aan de onderzoeksdata waardoor verificatie van deze resultaten beter mogelijk is. Binnen de cultureel-erfgoedsector wordt de gedachte dat uit publieke middelen gefinancierd erfgoed ook vrij beschikbaar moet zijn, voorzichtiger omarmd.

De Berlin Declaration bleek in Berlijn vooralsnog geen loze belofte te zijn. (Laurents Sesink)